

בעזה"ש"ת

מפתח לעומק הנצי"ב

העמק דבר על התורה

דוד פרקל

שנת תש"פ לפ"ק

הוכן לדפוס ויר"ל

ע"י

מכון באר התורה

מכון לעריכת ספרים וכתבי יד • מפעל הוצאה לאור
41 East Eighth Street • Lakewood NJ 08701
Tel: 732 364 9638 • Fax: 732 901 0621

לזכרון עולם בהיכל ה'

הלל בן נחמן גורדון
שרה בת אליה גורדון
פייטל בן שלום צבי פרקל
חיה פרייטל בת יהושע פרקל

CHICAGO RABBINICAL COUNCIL

2701 W. Howard Street · Chicago, IL 60645-1303 · (773) 465-3900
www.crcweb.org Fax · (773) 465-6632

HOME OF THE YOUR GUARANTEE OF KOSHER!

נסד

סבבוק הרב גזאל רב דוד בקרס שפי"א:
אבריון נמס"ה סבג"ר אוקור עבדוקה בקדוסה בעין סברו "מגרת
סצמאק בוג"ב" סצמ"ן יקס עס נסומדוק סמסוס קגר דגור עס אלכניו
בסמאק ביוס נס"ב עס גמורה, ובמסוס סיוג' אמסמג' סגמגה ת"ס
מבאג' מר חג וססוק גוסס בחיבוס מקורוה אמגוס קריוה סרמס חסוס
גוססמ, וי"ל שיעין הרב דוד שפי"א עינ"כ מ"מג' חופה וקדס סס סיס
במס"ן ובמסמ"ן.
בסגג גמורה וסמדיה
ולג יבתק יעקב הכהן קיס
אג"ר מועגה הרגוס דסיקאטא

President
RABBI DR. JEROLD ISENBERG
Vice-Presidents
RABBI ZVI ENGEL
RABBI SHAANAN GELMAN

Secretary
RABBI AARON LEIBTAG
Treasurer
RABBI YOSEF POSNER
Executive Director
RABBI LEVI MOSTOFKY

Rosh Beth Din
RABBI GEDALIA DOV SCHWARTZ ט"ט
Av Beth Din
RABBI YONA REISS ט"ט
Kashruth Administrator
RABBI SHOLEM FISHBANE

רב בירושלים העתיקה תוכב"א
מח"ס ביצחק יקרא
מציון מכלל יופי
שיחות לחמישה חומשי תורה ומועדים

בס"ד

י"ב אלול תשע"ה

הנני בא לטבחו של ר' דוד פרקל מהעיר שיקגו על עבודתו בליקוט וסידור פירושים של הנצי"ב בפ"י העמק דבר. קונטרס זה יהיה עזר וסיוע חשוב לאלו הרוצים להכנס לשיטתו של הנצי"ב בפירושו על החומש ודרכו ושיטתו בהרבה ענינים שונים. והנני מברכו שקונטרס זה יהיה תועלת גדולה לכל הרוצה להכנס לעומקו של פ"י הנצי"ב על התורה.

אביגדר נבנצל

דברים אחדים

הפעם אודה את ה' שזכיתי לעמוק בדברי רבנו הנצי"ב ובתורת תודה הריני מביא הקונטרס הזה לעזור לאחרים להתעמק בדבריו.

דברי העמק דבר הם עמוקים מאד וקשה ללמוד כולם בסדר כראוי, וכתוצאה אפשר שהרבה בני תורה לא למדו ספרו מספיק. מטרת הקונטרס הזה הוא לעזור ללומדי תורה לבחור כמה פירושים של רבנו לכל סדרה שהם נותנים טעם לשבח של מחשבתו ושיטתו של רבנו. מבנה של הקונטרס היא שני חלקים (א) פירושים מובחרים לכל סדרה (ב) רשימת נושאים ומראה מקומות. השתמשות בקונטרס הזה אינה תחליף ללימוד כל העמק דבר. אדרבא, יותר ממה שרשמתי טמון כאן, ורצוני הוא שאחר שהקורא שישתמש בקונטרס הזה, הוא ירצה ללמוד את כל ספר העמק דבר.

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שהלימוד מקונטרס הזה יגדיל את מספר לומדי דברי רבנו הנצי"ב זצ"ל וירביץ תורתו, ושישמחו בי חבריי.

נא לשלוח לי הערות ותיקונים ב-אימייל
netzivguide@gmail.com.

דוד פרקל

שיקאגו

פרשת בראשית

הקדמה	ספר הישר מלמד שה' מבקש ישרות.
א:ד	"את האור" - ב' מיני טוב - (א) טוב שלם הנרצה (ב) טוב באמת.
א:ה	"ולחושך קרא לילה" - למרות שאין מרגישים חושך כדבר בפני עצמו, גם אין מכירים הרבה טובות שאינם מרגישים בעת שה' חנן הטוב.
א:כו	"נעשה אדם" - ב' תכונות של אדם - דבוק בה' ומדיני. עיין ב:ד.
א:לא	"והנה טוב מאד" - הצירוף של כל הבריאה עושה יותר טוב מהפרטים.
ב:א	"ויכולו" - הברכה היה כשמצא הקב"ה כביכול נחת רוח בעולם.
ב:ב	שבת קודש הוא יום המשתה של הקב"ה אחר שברא עולמו.
ב:ג	הרחב דבר - הסבר ברכת "שהכל ברא לכבודו" בשבע ברכות.
ב:ד	ב' אופני אדם וב' תכונות של אדם.
ב:ה	הקב"ה קבע עסק פרנסה מעורב בהשגחה עליונה מראש הבריאה.
	"וכל עשב" - הקשר בין תפילת צדיקים ופרנסת העולם.

- ב:ז** "עפר מן האדמה" - אדם נברא בטבע שיכול לגור בכל העולם ובכל מצב ויש לו את כל המדות הנצרכות לזה. "ויהי האדם לנפש חיה" - רבינו חולק על חכמי המחקר שאמרו שיש לאדם ג' נפשות ומבאר ענין נפש ישראל שיש חיות רק כשהוא בשלמות יצירתו.
- ב:ט** "ויצמח" - רצה הקב"ה אדם נצרך למאכל, לפרנסה ולעבודה.
- "ועץ הדעת טוב ורע" - אי אפשר לאדם לעבוד באהבה אם אכל מעץ הדעת. שני מיני עבודה מאהבה.
- ב:י** (והמשך הפסוקים) - משל בד' נהרות היוצאים מגן עדן להליכת עולם / תכלית חיי האדם / ד אופני בני אדם.
- ב:טו** אחר שה' הצמיח גן עדן צריך עבודה ושמירה.
- ב:יח** "אעשה" - ענין "כנגדו" (ועיין בהרחב דבר) - הניגוד יהיה לעזר. (ועיין ב:כ).
- ב:יט** "וכל אשר" - אדם הראשון התבונן על כח רוחני של כל בריה, וזה היה שמו.
- ב:כג-כד** מתחילה אהבת אשה לאיש היה שירות בלי נגיעות עצמי כמו יד לראש, ואחר האכילה מעץ הדעת האהבה היה לטובת עצמן, וזה שהיה בגן עדן אינו בטבע היום.
- ג:א** "לא תאכלו" - פיתוי הנחש היה ע"פ סברא שה' ברא עולמו לתענוג האדם וכן דרך יצר הרע.
- ג:ד** דרכו של יצר הרע לפתות בכל עת שלא יגיע עונש.
- ד:ב** ה' ברא את ענין אחוה והחיובים הנובעים מזה / הבל מרמז לטבע אדם לבקש מותרות ולהרבות בהבלה / שיטת קין בזה.

ד:ה	"ויחר" - החרטה של קין.
ד:ז	"ואתה תמשל בו" - הרשות בידי בחירת אדם להתגבר על יצר הרע.
ד:יז	"הן", "גדול" - אי אפשר לסבול אבידת צלם.
ד:כו	"אז" - ג' מיני הליכות החיים / דרך ארץ קדמה לתורה.
ה:א	"זה" - כמה אפשר אדם לקלקל ביום א'.

פרשת נח

ו:ט	"תמים" - צדיק תמים היה גם בין אדם למקום וגם בין אדם לחברו. (עיין הרחב דבר בענין צדיק גמור).
	"את" - נח היה טוב משום התגברות על טבעו.
ו:יב	טבע הארץ השתנה משום שינוי טבע האדם.
ח:ז	איך הגיעו העורב והיונה לתיבה.
ח:ט	מדת רחמנות על שליח שלא עשה שליחותו.
ח:יג	השגחה לטובה סביב לנח קודם מכל הארץ.
ט:ב	"בידכם" - ה' נתן ביד אדם להשיג הברואים בהשתדלות אע"ג שהם בורחים ממנו.
ט:ה	"מיד איש אחיו" - מידת אחוה הוא יסוד העולם ועונש על חוסר אחוה.
ט:ז	"ורבו בה" - פירוד מקומות טוב לעולם.

ט:ח	"ואל בני נח" - בני נח לא היו ראויים, אבל זכו בעמדם עם נח.
ט:טז	"וראיתה" - ב' כוונות בברכת "זוכר הברית ונאמן בבריתו".
ט:יט	העולם מתנהג שלושה אופני אדם (עיין גם ט: כ).
ט:כג	"ויקח" - שם ויפת עשו אותו דבר במוטיבציות נפרדות, אחד ע"פ מוסר ואחד ע"פ חיוב דתי.
ט:כו	"ברוך" - נפקא מינה בין עושה מצוה משום רצון ה' ובין עושה משום שכל אנושי.
	הרחב דבר - ענין הנהגה בהליכת הטבע והסבר קריאת שמע.
י:ח-ט	נמרוד מלא רצון ה' אבל עדיין היה רשע.
י:יא	בענין מגדל בבל.
י:א	אחדות הרע בבבל.
י:א:ג	"ונשרפה" - גודל הכבשן שממנו ניצל אברהם אבינו.
י:א:ד	העמדת משגיחים על אחדות הרע.

פרשת לך לך

יב:ב	"ואגדלה שמך" - אמונת אברהם לא היה מתבזה כמו אמונות אחרות, אלא אחרים נתנו כבוד לזה ואמרו שאי אפשר להם לשמור פרישות מתאווה.
------	---

יב:ה	"ויקח" - כלל גדול בדרך מצות לגבי שמירת נכסים.
יב:י	"כי" - לא היה לאברהם שום חוסר ביטחון וזה היה ניסיון לצאת.
יב:יז	"אשת אברם" - ג' עמודי השגחה פרטית, הצטיינות ג' האבות בדרך תורה (אברהם) עבודה (יצחק) וגמ"ח ושלוש (יעקב).
יג:ג	"וילך" - שמירת הנכסים דוחה כמה מדת חסידות, אלא שנצרך לזה משכל טוב.
יג:ז	"ויהי ריב" - החלול ה' בריב בין הרועים.
יג:יד	"מן המקום" - תיכף אחר שאברהם הפרד מלוט היה נבואה במקום מיוחד לתפילתו.
יד:יט	"קנה" - מלכי צדק אמר מאמרו כדי שזה יהיה מובן בשני אופנים.
יד:כג	"אם" - האופן שאברהם אבינו "תפר" שמים וארץ.
טו:א	"אנכי מגן" - למה לא הוקטן שכרו של אברהם אבינו.
טו:ה	כמו שכוכבים אינם בכמות אלא באיכות - אנשי מעלה יאירו ככוכבים.
טו:ט	"ויאמר אליו" - סגולת ארץ ישראל הוא על ידי קרבנות.
טו:יב	"והנה אימה" - שתי טעמים שמלכיות שולטים בזרע אברהם אבינו.
טו:יז	הרחב דבר - הבדידות הוא תכלית של עם ישראל.
טז:יב	"ידו בכל" - כמו שמתנהג עם אחרים, כך יתנהג עמך.
	"ועל פני אחיו" - רשעת ישמעאל רק במי שאינו מכיר.
יז:א	"והיה תמים" - תכלית הברית הוא תכלית הבריאה.

- יז:ד "גוים" - משמעות "אב" הוא להעמיד עמים על דעת ישרה.
יז:כב אברהם אבינו בקש להפטר מהקב"ה.

פרשת וירא

- יח:ב "וירא" - גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה כי זה ציווי ה'.
- יח:יב "אחרי" - נס שאברהם אבינו לא הזקין.
- יח:טו "ויאמר" - מעשה אבות סימן לבנים במעשה אבימלך.
- יח:יט ידיעת אברהם אבינו על ידי עמל ללמד בניו.
- יח:כא "הרחב דבר" - ההבדל בין אברהם אבינו ודוד המלך בדיון.
- יח:כב "ארדה" - איך ה' ירד.
- יח:כג "הרחב דבר" - התפלל אברהם אבינו בתוך תפילה קבועה.
- יח:כד "חמישים" - בתוך העיר יש טובי העיר שעוסקים בצרכי צבור.
- י"ח:כז "ויען" - מדת רחמים גבר על אברהם אבינו עד שהרים את קולו.
- י"ח:כח "הנה נא" - משמעות עפר ואפר.
- יט:א "הרחב דבר" - למה סביב ה' מעשה לוט בסדום.
- יט:ד הרגל הרע בסדום שלא כמעשה פלגש בגבעה.
- כ:ו "על כן" - זהירות להרחיק מיצר הרע.

- כ:ז** "ויתפלל" - סיבה להתפלל אף על פי שלא חטא. חטא בין אדם לחבירו הוא גם חטא בין אדם למקום.
- כ:יא** מי שאין לו יראת ה' אינו יכול להתגבר על יצרו.
- כא:ג** הרחב דבר - ענין שחוק.
- כא:כב** שבועת אברהם אבינו מראה שכבוד השי"ת גדול מיכל חמדות שבעולם.
- כב:א** "אחר" - השלמת אברהם אבינו ע"י עקידה אחר כמה מדריגות קודמות.
- "נסה את" - ג' בחינות של נסיון.
- כב:ג** "את שני" - הבדל בין אברהם אבינו ובלעם ושמואל בהשכמה בבוקר.
- כב:ז** "ויאמר" - למה לא שאל יצחק תיכף איזה השם.
- כב:יב** "כי ירא" - הנסיון לא היה רק במעשה, אלא ג"כ במחשבה.
- כב:יז** "והרבה" - ריבוי = גדלות הנפש.

פרשת חיי שרה

- כג:א** "שני חיי" - אברהם טפל לשרה מבחינת נביאות רוח הקודש אבל היה גדול מבחינת נבואה.
- כג:ב** "ויבא אברהם" - למה הספיד את שרה לפני שבכה עליה.

כג:ו	"נשיא" - אברהם אבינו היה נשיא גם בעניני הנגהגת המדינה וגם בענינים רוחניים. ב' משלים לזה.
כד:א	הרחב דבר - ברכת אברהם: שליטה ביצר הרע שונה משליטה של אליעזר.
כד:ב	ג' תכונות בכח אליעזר.
כד:ס	"את היי", "ויירש זרעך" - ברכה באיכות ובכמות.
כד:סב	"ויצחק" - ה' הכין מצעדי גבר בפגישת יצחק ורבקה.
כד:סד	רבקה נפלה מהגמל כשראתה את יצחק מתפלל מן הפחד.
כה:ז	"אשר חי" - אברהם הגיע לשלימות של חיים אמיתיים.
כה:יז	סיבת סיפור שנותיו של ישמעאל.

פרשת תולדות

כה:יט,כ	"אברהם הוליד" - ניכר בהליכות יצחק שהוא בנו של אברהם אבינו.
כה:כא	"כי" - רבקה היתה עקרה כי היו צריכים להתפלל לשנות טבע הארמית של רבקה.
כה:כו	שתי הוראות באחיות עקב עשו: (א) להמשך אחריו (ב) למנוע גדלו.
כו:א	כוונת הרעב בימי אברהם אבינו היא כוונת הרעב בימי יצחק אבינו.
כו:ג	"והקמתיו" - תכלית שבועת אברהם אבינו ושבועת יצחק.

כו:ד	"ואברכך" - ברכת ככוכבי שמים שונה מאברהם ליצחק.
כו:ה	"ותורתו" - פרנסה מתורה ופרנסה מעבודה;
	הרחב דבר - ענין שמירת המצוות ועסק התורה לפני מתן תורה.
כו:יג	מעשה אבות סימן לבנים בענין עושר במשך הגלות.
כו:יח	דרך גלות שלא יודעים שרע נהפך לטוב.
כו:כב	עוד מעשה אבות סימן לבנים בגלות בענין שינוי מקומות.
כו:כד	"בעבור" - לימוד תורה וזכותה ומעשה אבות סימן לבנים.
כו:כט	עוד ענין הגלות וגירוש ממקום למקום.
כו:לה	"ליצחק ולרבקה" - מורת רוח ליצחק ולרבקה באופנים שונים.
כז:א	הרחב דבר - הסבר הברכות ולמה במרמה.
כז:ג	"שא נא כליך" - רצון לזכות בשכר פסיעות.
כז:ט	הרחב דבר - עבירה לשמה של יעקב אבינו.
כז:כז	הרחב דבר - הריח יצחק גמילות חסדים של בנו בשני מיני ריח.

פרשת ויצא

כח:יג	"אלוקי אברהם אביך" - סיבת הזכרת שמות כל האבות / כח ההגנה בעת הגלות.
כח:יד	"ונברכו" - נפלאות קיומו של יעקב בגלות מראה הגנת ה' עליו.

מפתח לעומק הנצי"ב

- י** "ונברכו...ובזרעך" - התגלות כח השגחת ה' בעת הגלות.
- כח:יג,טו** "כי" - הברל בין השגחה בעת הגלות לכשיבואו לארץ ישראל.
- כח:יז** "אין זה כי אם" - הרגיש יעקב קדושת המקום אחר התבוננות והצטער שישן בזמן מיוחד ומסוגל לישועה ורחמים.
- כח:יט** **הרחב דבר** - השמירה של יעקב על ידי שלום והברל בינו לבין אברהם אבינו ויצחק אבינו.
- כח:כא** "והיה ה' לי" - יעקב לא סמך על עצמו ודרש לסייעתא דשמיא.
- כט:א** "וישא יעקב" - כמה דרגות בשימת לב במקום הליכת רגליו בארץ כנען ובחוץ לארץ / טבע לב האדם רוצה לדעת העתיד.
- ל:כט** "ואת אשר" - מדת חסד של יעקב אבינו למעלה מדרך אנושי.
- ל:מ** "אל עקד" - השתדלות יעקב ונס נסתר בצאן היו מעשה אבות סימן לבנים.
- לא:כא** "ויברח" - יותר טוב אילו לא הסתיר עצמו מלבן שזה גרם רעה ועיין הרחב דבר.
- לא:כט** "ואלקי אביכם" - אומות העולם מקטרגים על יהודים כשיהודי אחד עושה רע ולבן ביקש לעקור את הכל.
- לא:מו** "ויאמר" - למד יעקב דרך ארץ ושלום.

פרשת וישלח

- לב:כו;** היה כדאי ליעקב למשוך ידו מן המלאך אחרי שהמלאך
לב:לג בקש לצאת. ועיין לב:כו והרחב דבר שם בענין הרגיל
 במידה טובה נענש עליו. עיין לג:לב-לג על ענין גיד הנשה.
- לב:כט** "כי" - שם ישראל נותן חיזוק ליעקב אבינו ובניו בגלות.
- לב:ל** תשובת המלאך שיעקב אבינו אינו צריך שמות מלאכים
 רק להתפלל לפני הקב"ה.
- לב:לב** ראוי להניח רודף אחר ניצחון ולא להתחר ביותר.
- לג:ד** בשעה שזרע עשו מתעוררים ברוח טהרה להכיר זרע
 ישראל ומעלתה אז גם אנחנו מתעוררים להכיר את עשו
 כי אחינו הוא.
- לג:ז** מידה היא לדורות להכניע לפני אויב; ועיין הרחב דבר.
- לג:יח** "ויחן" - דרך ארץ - איך להתנהג בדרך.
- לג:כ** הרחב דבר - למה יעקב אבינו נענש על שקרא עצמו
 ישראל.
- לד:א** "ותצא" - דינה יצאה מחין ערכה וכבודה.
- לד:ז** סבת עצב וכעס.
- לד:כה** סכנת אש הכעס של שמעון ולוי מסיבות שונות. ועי'
 הרחב דבר - שני אופני עשיית חטא.
- לה:א** הבדל בין מזבח למצבה והסיבה שיעקב אבינו לא מיהר
 להקים מצבה.

- לה:ה שומר ישראל אינו עוזב את עמו לגמרי.
לה:ח הסיבה שלא כתוב בכיה על מיתת רבקה במפורש.
לה:יג גדר הנבואה של יעקב אבינו.
לה:טו שליטת הדין במקום צדיק.

פרשת וישב

- לז:א "בארץ מגורי אביו" - חשיבות מקום מושרש לקדושה.
לז:ג "כיו" - מידות יוסף כמידות אביו.
לז:יב "ואת" - עבירה גוררת עבירה בענין אחיו של יוסף.
הרחב דבר - איך האחים תעו - על ידי אכילה ושתיה.
לז:יג והרחב דבר - ראובן לא חשש לפגיעת יוסף על ידי בעלי חיים שאינם בעלי בחירה.
לז:כ האחים דיברו שלא מדעת אלא על פי גזירת ההשגחה.
לז:כג "ואת" - הפשטת הכתונת מסמל ירידה ממעלה יתרה.
לז:כה מצפון האחים בכל פעולתם לרעת יוסף.
לז:כח "וימשכו" - שמחו האחים כשרצונם נעשה בלי אמצעות עצמם.
לז:א הרחב דבר - לידת פרץ דווקא התנוצצת דרך המשיח - כמו שפרץ בדרך הטבע כך לעתיד המשיח יפרוץ ברוחניות.

לח:יח	"ופתילך" - האות בחותם, פתיל, ומטה.
לט:ו	"ויהי" - לא נשחת תארו של יוסף בגלל העמלות בעבודה ועיין בהרחב דבר גבי עיסוק בתורה ועיין לט:ז בהמשך.
לט:ח	הרחב דבר - יוסף מאן אשת אדוניו בלי טעם והסבר לשון "וימאן".
לט:יד	"עברי" - מדת העברי - עזות.
לט:יח	"וינס" - הסבר טענות אשת פוטיפר / אין לנו לומר טעמים על סירוב עבירה.

פרשת מקץ

מא:א	"ופרעה" - כל ענין הרעב לא היה אלא כדי שיתגלגל הדבר שישראל ירדו למצרים.
מא:לג	"איש" - משמעות נבון וחכם - ב' מיני חכמה.
מא:מה	"צפנת פענח" - משמעות "צפנת פענח": מי שמנהיג בנחת.
מא:נא	הרחב דבר - הסבר למה נתן יוסף שבח והודאה אף על פי ששכח תלמודו. עיין בראשית לט:ו.
מב:ב	"ונחיה" - יעקב צמצם למרות עושרו בשעת רעב.
מב:ה	בגלות כשישראל משעובדים הם נכללים בכל ארצות ואומות שמשעובדים להם.

- מב:ט** יוסף השתדל שהחלומות יתקיימו. עיין בראשית מב:כד; מג:יא; מג:כז; מג:כח.
- מב:כא** "אבל" - עיקר המכירה של יוסף לא היה בעול אלא אכזריות של הקשת הלב (כמו יעקב לעשו לעיל).
- מג:ו** "ויאמר" - לימוד לדורות שבגלות לא לענות יותר מהתשובה על השאלה.
- מג:ח** "אל ישראל" - שם ישראל כי שם ישראל מסמל שמירה ובטחון.
- מג:יא** לימוד לדורות להביא מנחה לאדון אחר הדין, אפילו כשהצדיקו בדין.
- מג:לד** הרחב דבר - האחים שמחו מעין קרבן תודה ובמקומה שתו יין.
- מד:טז** "מצא" - כל דבר עבירה שאדם עושה לרצונו סופו שיבא לידו אותו עבירה נגד רצונו.

פרשת ויגש

- מד:יח** הרחב דבר - ה' שלח כאבים לנו בשביל שאנו נקח מוסר, והסבר החש בראשו יעסוק בתורה.
- מה:ג** "העוד אבי חי" - יוסף הוכיח אחיו על שצערו את אביהם.
- מה:טז** פרעה חשב שאחי יוסף יסיפו על ההצלחה של מצרים.
- מה:כד** הרחב דבר - הסיבה שתלמיד חכם נקרא "בני". אין מדרך החכמה להתרגז על העבר.

- מו:ב** גילוי בעצם היה במראות לילה מסמל צורך לקבל עול גלות שמכונה לילה.
- מו:ד** ה' הכין קיום בני ישראל במצרים על ידי שלא התערבו ביותר מין ההכרח / מדת "בדד" של יעקב - עיין מו:לד.
- מו:כט** "ויבך" - יעקב קרא קריאת שמע להסיח דעתו. עיין הרחב דבר.
- מז:ח** ב' מיני חיים.
- מז:כ** כמה השתדלה ההשגחה העליונה לפנות ענינים לפני ישראל בבואם למצרים.

פרשת ויחי

- מז:כח** "ויחי" - ב' מיני חיים.
- הרחב דבר** - סימן לבנים שי מגלות בכבוד נעלה.
- "ויהי" - חי יעקב על ידי השגחה והתהפכות מרעה לטובה ולהפך כמה פעמים.
- מח:ח** "ויאמר" - הרוצה להמשיך רוח הקודש לברכה צריך לעורר אהבה. עיין הרחב דבר.
- מח:יד,כ** אפרים קודם למנשה רק בענינים רוחניים.
- מח:טו** התהלכות אבות לפניו וב' משמעויות - כבוד ה' בהשגחה פרטית.
- מח:כ** "וישם" - אפרים קודם למנשה; ראוי להקדים כבוד התורה לכבוד ההנהגה. עיין בראשית לג:יח.
- מח:כב** הרחב דבר - ב' מיני תפילה.

מט:כב	"בן פורת יוסף" (השני) - יוסף שכח חכמת התורה והצטיין בחכמת הטבע.
מט:כד	ישראל נדמה לחוטים נפרדים מחבל עבה למטה שמקורו למעלה.
מט:כט	"אל אבותי" - השלמת רצון ה' בקבורת יעקב.
מט:ל	הקפדות בקבורה משום נחת רוח לנפש.
נ:יב	האחים נשאו אביהם כפי הסדר רק כי צוה אביהם בלי חקירה ולמדים מזה לעשות מצות ה' בלי חקירה.
נ:יז	פשע אכזריות האחים וטענתם היה לשם שמים.
נ:כג	הרחב דבר - בימי זקנתו של יוסף חיבב מאד בעלי תורה ושיתף כח התורה וכח גמילת חסד.
נ:כה	"פקד" - שם אלוקים המיועד לפקידת הגאולה.

פרשת שמות

הקדמה	ענין ביטוי "ספר השני" - שבו נגמר סדר הבריאה.
א:א	הרחב דבר - בני ישראל נקראו על שם ישראל על ידי הנהגה למעלה מן הטבע.
א:ז	"ותמלא" - סיבת שנאת מצרים - שבני ישראל סרבו עצת יעקב ויוסף ורצו לגור בקרב מצרים ולא בדד - סיבת כל דור שונא ישראל (עיין עוד פסוק י' "ועלה").
א:יב	"וכן ופרוץ" - ב' חששות של המצרים על בני ישראל ותוצאת החששות.

- ב:יב** בחירת משה להכות המצרי הוא משום שאף אחד אחר יעשה.
- ב:כג** "ותעל שועתם" - עד כה בני ישראל לא היו מלומדים בתפילה בלשון צח ושפיחת שיח.
- ב:כה** "וידע" - פרעה ידע שבני ישראל בעלי דעת הם ודחק אותם בלחץ להשפיל דעתם וכמה סיבות שהעיר הקב"ה לגאולה.
- ג:א** "אחר המדבר" - יתרו מתבודד - לחקור אלקות.
- ג:ג-ד** משה תמה למה לא יכלה כלל ישראל והקב"ה הראה שכל מקום שגלו ישראל שכינה עמם.
- ג:ה** "של נעליך מעל רגליך" - חליצת נעל הוא התפשטות גשמיות.
- ג:ו** ה' מבטיח הנהגה בהשגחה פרטית לבני ישראל בכלל ולא רק ליחידים כמו האבות.
- ג:יז** התנהגות ה' תלוי בהכנת המקבלים ועיין פסוק טו גבי כמה מיני דרכי ה'.
- ג:טו** הרחב דבר - מטבע של תפילה נכלל אלקי אברהם, יצחק ויעקב להראות איך ה' הגלה עצמו בעולם.
- ג:כב** אם היו הזקנים מאמינים במשה והיו מוסרים נפשם, הנסים היו באים בדרך אחרת.
- ד:א** מדת שפלות גבר על משה רבינו.
- ד:ג** משה רבינו התבהל בלא ישוב הדעת.
- ד:ד** "ויהי" - המטה מראה לבני ישראל שמשה רבינו התהפך לראש. ועיין בד"ה "למען" לקמן.
- ד:ו** "ויוציאה" - דרך ה' לכסות רגע ההתהפכות במעשה פלא.

- ד:ט "ולקחת" - ענין התהפכות בגאולה.
- ד:כב-כג בני ישראל כבכור שיורש מלוכה.
- ד:כז משה רבינו היה דבוק בה' כל כך שלא הרגיש שבא אהרן אצלו.
- ה:ג טעות פרעה בכוונת בני ישראל לחוג.
- ה:כ נסיון למשה רבינו לראות כמה הוא יסבול ולא יהרהר אחר ה'.

פרשת וארא

- ו:ב "ויאמר אליו" - גם הטבע היא בהשגחה והיה ראוי להעניש משה רבינו על שלא הבין את זה בתחילה.
- ו:ג "ושמי" - ה' לא הודיע לאבות איך שיהיה בכמה דברים כבוד שמים ולא הרהרו אחר זה שנראים כח העדר כבוד.
- ו:ו-ז ד' לשונות של גאולה - ולשון חמישי - שיהיה לכם אנשי מעלה.
- ו:ו הרחב דבר - ב' ענינים ביד חזקה ובזרוע נטויה.
- "וידעתם" - הבטחה חמישי של מעלה שיהיו הרבה אנשים משוקעים בה' וקשר לכוס חמישי.
- "מתחת" - אי אפשר לצייר שיהא איש המוני עומד בעבדות ועלה במשך מועט למעלת ישראל ראיו לעמוד במעמד הר סיני.

ו:ח	ארץ ישראל היא מורשה מרחוק ולעולם דעתינו עליה.
ו:יב	(ועיין ו:ל) - "ערל שפתיים" - אי אפשר להסביר.
ו:יד	גדלות משה באה מכח התורה ולא מגדלות יחוסו לשבט לוי.
ו:כח	כוחות שונות של משה רבינו ואהרן והצורך לשניהם בזמנים שונים.
ז:א	כל המשפיל עצמו, הקב"ה מגביהו כמשה רבינו.
ז:ד	בהדר כוחות הקדושה - ביטל כוחות הטומאה ונעשה שפטים.
ז:ט	הבדל בין אות למופת.
ז:כט	ב' מיני צפרדעים - אחד בבית פרעה ואחד בכל מצרים.
ח:יח	גודל השגחת ה' בקרב הארץ - בתבל ומלואה וישראל לא ניזוק בשום מקום במצרים.
ט:כט	"כצאתי" - היה למשה בית כנסת מיוחד לתפילה (עיין ה:כב).
ט:כט	"כי לה' הארץ" - ה' חס על ישוב הארץ.
ט:ל	כשמשה רבינו מתפלל לא בטוח אם פרעה ישב מיראת העונש כי לא הגיע ליראת הרוממות.
ט:לה	התחלת הגאולה.

פרשת בא

- י:ב** "ואת אתתי" - היו לריביו אותות תכלית אחד לישראל ותכלית אחרת למצרים.
- י:ט** אי אפשר לשמוח בלי בנים ובנות אז הבאיו הבנים לחג אפילו אם לאו בני עבודה.
- י:כג** "ולכל" - במות רשעי הדור בא אור לישירים, וגם היה אור שלא ראו מצרים.
- יא:א** הרחב דבר - מאמר "בני בכורי ישראל" רמו שהיציאה יהיה לחלוטין לעבודת השי"ת ולא פרעה.
- יא:ב** "איש מאת רעהו" - במכת חשך בני ישראל השיגו חן גדול בעיני המצרים כי עזרו אותם ולא שמחו ביום אידם.
- יא:ג** "גדול" - למרות רעת פרעה, משה רבינו נודרוז וחס עליו מאד ובזה נתגדל כבוד משה רבינו.
- יא:ד** "אני יוצא" - כוונה כפולה - התגלות כבודו וישיות ה' בכל דבר.
- יא:ז** "לא יחרץ כלב לשונו" - בשביל כבוד ישראל.
- יב:ב** באותו יום שנברא דבר מסוגל להתחזק יותר לדורות באותו יום - וחודש ניסן מסוגל לעבודת ה'.
- יב:ג** "שה" - כוונת שה לבית אבות לכלל הכל לבית אב שלהם ולהגן על בני אדם שאפשר שבעצמם לא ראויים להגנה.
- יב:א** הרחב דבר - חיסרון של מי?
- יב:יב** "ועברתי" - הסיבה שהעברת ה' במצרים הוא גורם למיתה במכת בכורות.

- יב:יג** "בהכתי" - ב' מיני חסדי ה' במכת בכורות.
- יב:יז** "כי בעצם היום הזה" - צורך טיפול הוא כדי להרבות זכויות כדי להיות מוכשר לגאולה.
- יב:כב** משל והסבר למזוזה ומשקוף - תורה ועבודה, ועיין יד:כד "הדבר הזה" וענין בית אב פה.
- יב:כג** חוט של חסד משוך על רשעי בני ישראל בעת מכת בכורות.
- יב:כו** קרבן פסח וטעמו.
- יב:כט** מצב נורא כשבכורות צריכים לזה וחסדי ה' שהצילם.
- יב:מ** "ומושב" - הכנה להיות ישראל.
- יג:ב** ג' דברים שהם החוזק יד של ישראל ועיקרי דעת.
- יג:ג** יציאה מקומית ויציאה רוחנית ממצרים/סיבת איסור חמץ.
- יג:ט** כמה פעולות להשריש בלב בני ישראל בטחון בה' ובהשגחתו.
- יג:י** להתפעל לענין בטחון כל ימי חייו / זה עבודה לכל החיים.
- יג:ג** מוסר בפטר חמור - אם לא משתמש בכח אדם אינו כדאי בעולם.
- יג:טז** יסוד בתפילין הוא שצריכים להשתעבד הלב והנפש, הלב תחילה ואחר כך המוח כי רק מועיל שמאמינים בתורה שבעל פה. ע' הרחב דבר בענין הגנת התורה והגדלתה.

פרשת בשלח

- יג:יז** - "כי" - הקב"ה אינו מוליך בני ישראל דרך פלשתים להרגילם ולהעמידם על הצורה המיוחדת שלהם.
- יג:יט** - "ויקח" - לקיחת עצמות יוסף בא כאן כי העננים באו בשביל עצמות יוסף.
- יד:טו** - "מה תצעק" - הצורך לתפילה במלחמה הוא רק כשזה מנצח בדרך טבעי ולא בדרך נס.
- יד:טז** - "ונטה" - הרכבת דרך הטבע ודרך הנס ותלוי בהכנת ישראל. עי' יד:כו.
- יד:לא** כשראו מיתות משונות למצריים, ראו בני ישראל בזה השגחה פרטית.
- טו:א** - "סוס" - תמצית השירה / בני ישראל סוס של הקב"ה.
- טו:ב** - "וארוממנהו" - אין אנו מבינים איך הגיע עלינו הטוב (ועיין בהרחב דבר בעניין אין בעל נס מכיר בניסו).
- טו:יא-יג** - "נורא תהילות" - סיבה מורא להלל לה'. ועי' הרחב דבר.
- טו:כה** - "שם" - נסיון הדור והרגלו בעסק פרנסה לדורות.
- טו:כו** - "כל" - הבטחת פרנסה לתלמיד חכם.
- טו:כז** אחר שמסתפק התלמיד חכם במעט זוכה להרבה.
- טז:ג** תלונה היה בטעות שרק מקצת בני ישראל שהם זקני הדור וצדיקים.
- טז:ז** - "ונחנו" - תשובת משה רבינו ואהרן לתלונה.

טז:ח	הוספת משה והתרעמתו כי הרגיש בדבריהם שהתלוננו על ה'.
טז:לב	בכל דור יש השגחה פרטית שלא יהיו מפריעים שקידת התורה.
טז:לד	שימת המן בארון היה להראות שקידת התורה גרם לירידת המן.
טז:לה	"ויניחהו" - הברל בין אכילת המן על ידי המון עם והכשרים שבדור שחיבבו את המן.
יז:ג	בני ישראל התלוננו על זהירות יתירה שצריכים והרגישו שלא הגיעו למעלה הזו.
יז:ז	ספיקות של בני ישראל - האם (א) ה' משגיח עליהם בדרך הטבע (ב) ה' ידע מה שבקרבתם.
יז:ח	עמלק נלחם על כלל היהדות.
יז:ט	סיבה שמשה רבינו לא השתמש במטה.
יז:י	הרחב דבר - הסבר ר"ה כט. על בני ישראל הסתכלו כלפי מעלה ונשתעבדו לבם לה'.
יז:יב	"עד בא השמש" - סמל השמש היה הטבע וה' השתקע הליכות הטבע.
יז:יד	הצורך לשים זכרון עמלק בספר ועיין הרחב דבר על שרה אמנו ועמלק שהם הפכים.
יז:טז	עמלק שם ידו על פניו של המלך להפריע השגחתו.

פרשת יתרו

יח: א	"את" - תעודת ישראל בעולם לפרסם היות ה' בעולם.
יח: ה	"הר" - יתרו רצה להשיג רוח הקודש.
יח: יב	סיבת הבאת יתרו עולה ושלמים.
יח: טז	"ואת תורותיו" - אין דעת אנושי יכול לעמוד על המצות - כללים ופרטים בטעמי מצות.
יח: יט	דעת יתרו בענין עבודת משה רבינו.
יח: כג	"אם" - ג' תועליות של עצת יתרו.
יח: כה	סיבה שמשה רבינו לא בדק אם הדיינים הם יראי ה' וכו'.
יט: א	העיכוב למעמד הר סיני היה שלא הגיע חדש השלישי שהוא מסוגל לכך.
יט: ב	בכל דבר שבקדושה מה שאדם מכין עצמו יותר חל עליו ההכשר.
יט: ג	"כה" - משה מבאר דברים בב' אופנים הכל לפי הבנתם.
יט: ד	ב' אופני פרנסת ה' - על כפים ועל כנפי נשרים.
יט: ה	"ועתה" - נתפרש לב' כתים (ועיין בהמשך).
יט: ו	הנהגה בין אדם לחברו בדרך הישר הוא אינו מפורש בדיוק וגם עניני קדושה / ופירוש השני לרשאי ישראל - לשם שמים.

משמעות יחדיו - על ידי שליח אחר אסיפה באגודה וברירה איך לענות.	יט:ח
הכנה למעמד הר סיני איש לפי כחו.	יט:יא
סיבת יציאת מצרים היתה יציאה רוחנית.	כ:ב
"לאהבי ולשמרי מצותי" - ה' מתנהג עם אדם כמו שהוא מתנהג עמו.	כ:ו
מצות בחוץ לארץ.	כ:יב
הרחב דבר - ענין טעמי מצוות.	
הנסיון בהר סיני להגביה מעלת הנפש.	כ:יז
מבנה של סוף הפרשה.	כ:כא

פרשת משפטים

חומר עון מדת אכזריות.	כא:כ
"וכי" - החמיר התורה בעונש למכה בכעס.	כא:כו
"תחת" - טעמי תורה אינם אלא בדרך כלל אבל בפרטים הרי הם חוקים.	כא:כו
מידת ה' הוא חנינה.	כב:כו
טעם איסור בשר בחלב.	כג:ט
(ובהמשך) - ענין מלאך הולך לצד ה'.	כג:כ
תנאי לעשות מעשים לשם שמים ולא על פי שכל.	כד:ז

- כד:י** ענין כסא ה'.
- כד:יא** ענין חטא האצילים - הם היציצו ולא היו ראויים.
- כד:יב** איזה תורה נתן.

פרשת תרומה

- כה:ה** פרטי המשכן מכוונים נגד כל פרטי העולם.
- כה:יד** כח תורה, עבודה, מלכות, וכהונה במשכן וכליו.
- כה:יח** הכרובים הם זכר ונקבה להראות תשוקת ה' להשפיע תמיד ברכה באהבה על ישראל.
- כה:כ** עוד בענין הכרובים: הגנה משכחת התורה, ואהבה עזה (ועיין כה: ט).
- הרחב דבר** - ישוב גבי הפיכת פני הכרובים והסבר רצונו של מקום בענין זה.
- כה:כב** "את" - ב' אופני תורה שבעל פה.
- כה:לא** "מנרת" - המנורה רק מאירה כראוי כשהדור טהור במעשיו / הצורך לפרנסה ברווח לפני פלפולה של תורה.
- כו:לה** "והשלחן" - תכלית הכלים.
- כו:ו** - הבדל בין כח התורה לעבודה נגד כהונה ומלכות / שינוי העבודה מזמן לזמן.

פרשת תצוה

כז:כ	"קרנותיו" - הארון והמנורה, משה, פילפול וסברא ודמיון / תורה זו' חכמות.
כז:כא	"חקת" - מצוה לדורות ולא לשעה להאיר גדולי הדור בתורה.
כח:ב	"לכבוד ולתפארת" - כהן גדול ראוי להיות משונה בכל הליכותיו.
כח:ג	"אשר" - כל מה שמכינים יותר לקדושה מועילה יותר לתכליתה.
כח:טו	ענין קדושת החושן.
כט:יד	"ואת" - סיבת הבאת פר.
כט:כ	"על" - השתנות מעמד אהרן אחר שמסר את נפשו בשביל אהבת כלל ישראל מעשה מביא לידי הרגל.
כט:מא	"כמנחת" - העולה בבוקר מועיל לשני אופני תורה.
כט:מו	"וידעו" - הבטחת ידיעת ה'.
ל:א	"מזבח" - למה מזבח קטורת נכתב בפרשה זו / כח תורה שבעל פה על ידי גמילות חסדים.
ל:ז	"בבוקר" - קטורת וגמילות חסדים.

פרשת כי תשא

- ל:טז - "והיה" - ענין הקדמת שקלים לשקלי המן.
 "לכפר" - כפרה על מי שעיקם דרכן בעולם.
- לא:ב - "ראה" - הטובה שנעשה במינוי בצלאל מראה קדושת הבנין.
- לא:ג - "בחכמה" - המצוות שבו נעשה משכן מתאים לחכמת בריאת העולם.
- לא:ח - קניית חכמה.
- לא:יג - "אך" - השגה מעלת הנפש בשבת קודש וסייעתא דשמיא בזה.
- לב:א - "לא" - המבוכה של בני ישראל גבי מה קרה למשה רבינו.
- לב:ד - הסבר מעשה העגל וטעות אהרן.
- לב:ה - כוונת אהרן במעשה העגל - מסירת נפש בשביל אהבת ישראל.
- לב:יא - משה רבינו התפלל למרות שה' אמר שלא להתפלל והסיבה.
- לב:כו - "מי לה' אלוי" - מי הוא לשם שמים.
- לב:כט - הברכה לשבט לוי וסיבה שהם זכו להיות משוררים.
- לג:ד - טעם אבילות בני ישראל ורוח ישראלית בב' אופנים.
- לג:ו - מסירות נפש לה' לעשות מה שליבו חפץ.

לג:יא	ראשי הדור חייבים להטריח בעת הריסת העם לישב דעתם.
לג:יב	תפילת משה - ב' הוכחות לשנות גורת ה'.
לג:יח	הסיבה שמשה ביקש לראות כבוד ה'.
לד:א	הבדל בין כח לוחות ראשונות לשניות - כח החידוש.
לד:ט	ענין נחלת ה'.
לד:י	ארבע אופני הנהגת הקב"ה עם בני ישראל בהשגחה פרטית.
לד:יא	ג' רגלים נכתבים אחר מעשה העגל להוסיף ענין השרשת אמונה.
לד:לה	שמחה ונחת רוח לראות פני משה.

פרשת ויקהל

לו:ב	"אשר" - חשיבות הבחירה בעשיית המשכן.
לז:א	"ויעש" - שבט יהודה זכו להיות מחוקקים בהכרעה ושבט לוי באו אחריו ומורים למעשה.
לז:יט	"בקנה" - ענין כפתור ופרח בלימוד התורה - חידושי תורה.
לח:ח	"במראות" - ענין מראות הצובאות ומעשה הנשים.

פרשת פקודי

לח: כא	"משכן העדות" - כח החידוש שבא מכח הארון.
לט: ז	"זכרון" - זכרון ערך עמל בתורה.
לט: לז	"ונרות המערכה" - כח השגחה על ידי פלפול של תלמיד חכם.
מ: יז	"הוקם המשכן" - פלא המשכן ברוחניות ובגשמיות.

פרשת ויקרא

הקדמה	ענין תורת כהנים.
א: א	"ויקרא" - ב' משמעויות בקריאה אל משה.
א: ב	ענין אמירה - תורה שבעל פה בעניינים אלו.
א: ב	תכלית לאדם בקרבנות.
א: יד	"לכפר" - זריקה - עון בין אדם לשמים גורם העדר כח להשיג דעת ה', ועיקר החפץ של ה' בקרבן עולה.
ב: א	"ונפש" - תיקון להשחתת הנשמה.
ב: ג	אזכרות במנחה / עבירה גוררת עבירה.

- ב:יא** "השאיר במקדש" - כל המתקרב יותר לה' ראוי למעט יותר בתחבולות אנוש.
- ב:יג** "מלח" - אות ברית שברא עולם בהשגחה פרטית.
- ד:כב** הנשיאות גורמת לחטוא בעבירות כ"כ חמורות אשר לא תעשינה בשגגה.

פרשת צו

- ו:יג** מנחת חביתים מכפר על כל מדות מרות.
- ז:יג** טעם קרבן תודה וריבוי לחמים שלו.
- ח:ג** תכלית הקהל בשבעת ימים.

פרשת שמיני

- ט:א** כבוד ושמחה בבואם לאוהל מועד והורדת גילוי שכינה.
- ט:ו** "זה" - הצורך לציווי בעת התלהבות / ענין אהבת ה' שלא על ידי גבולי התורה / עי' י:א ג"כ.
- ט:כד** הנס בהקטר חלבים.
- י:ג** סיבת מיתת נדב ואביהוא.
- הרחב דבר - סיבת מיתת בני עלי.

- ד:ג "וידום" - אהרן לא בכה משום כבוד ה' אבל לא קיבל בשמחה כי הבין שהיה נוגע לחטא העגל.
- י:ד משה קרא למשפחת עוזיאל משום שהם נושאים בעול.
- י:ו "ואחיכם" - השעה הרצויה לבכות משום כבוד המת.
- י:יא עסק התורה משכחת כל צער ויגון.
- י:יט "ותקראנה" - מיתת נדב ואביהוא מראה שלא נתכפרו על מעשה העגל לגמרי.
- י:א:ו אדם הראשון הכיר פנימיות הבריות ואח"כ נתן שמות; עיין יא:יד.
- י:א:מד הבטחה לסייעתא דשמיא להבאים להתקדש. השפעת אכילת דברים טמאים על הנפש.

פרשת תזריע

- יב:ב "כי תזריע" - סיבה שטומאת לידה שבוע לזכר ושבועיים לנקבה.
- יג:ב תלמיד חכם המדבר לשון הרע צריך כפרה על הלשון הרע וגם על חילול ה' בזה.
- יג:יב פריחת הנגע בכל הגוף היא סימן שהמנוגע אינו בר מוסר.
- יג:יג אות לתשובה.

יג:טז אות שמוכן לכפרה.

יג:מא,מד ענין נגעי הראש - שני מיני דעות משובשות.

פרשת מצורע

יד:כ ג' דברים שצריכים כפרה.

יד:לד מקור לשון הרע הוא קנאה.

יד:נה הכפרה למצורע שהלבין פני חברו במדה כנגד מדה.

פרשת אחרי מות

טז:א הסיבה שנדב ואביהוא מתו מיד (כח קדושה בקדשי קדשים רק כשישראל זכו).

טז:טז "השכן" - יום הכיפורים הוא מלחמה עם שרי מעלה מקטרגים וכח אוהל מועד להשכין שכינה בישראל בתוך טומאתם.

הרחב דבר - אין תשובה על מיעוט עמלות בתורה.

טז:כט "האזרח" - המשך ענין הנ"ל.

טז:ל	זריזות לטהר לפני שה' מטהר אותנו.
יז:ג	טעם כיסוי הדם.
יח:ג	ד' סיבות לעבירה והגדרים מהם. עיין יח:כח.
יח:ד-ה	חוקים וטעמי המצות.
	"יחי" - חיות של מצוה - עונג רוחני.
יח:ל	עריות מזיקות תלמיד חכם / טומאת הנפש גורמת חולשת הדעת.

פרשת קדושים

יט:ב	פרישה מן העבירה אינה שווה לכל אדם.
יט:ג	מרעיות לא שייך באב ואם - סיבת סמיכת יראת אב ואם לשבת.
יט:ט	דיני לקט, שכחה, ופאה מביאים לידי אהבה ושלוש.
יט:יב	"ואהבת" - חילול ה' פוגם בצלם.
יט:יח	ענין אהבת רעך.
יט:יט	"את" - סגולת מצות שעטנו הוא מסתרי הטבע.
יט:כו	טעם איסור אכילה על הדם.
יט:כט	זנות מסמל חוסר בטחון הכל לזהטים אחר הפרנסה.
יט:לז	ענין סמיכת חוקי התורה אחר דינים שיש להם טעם.
כ:ז	סייעתא דשמיא גבי קדושה.

כ:ח-ט כח התלמוד מתקדש ומעלה את האדם שתהיה תפילה מקובלת.

כ:כג שקידת התורה מונע הליכה בחוקת העכו"ם.

כ:כו קדושה והבדלה לשם שמים.

פרשת אמור

כא:ו קדושה על ידי כהנים שיהיו מצוינים במידות ולא מובדלים מאנשים.

כא:ח "כי" - ראוי שיהיה כמה מדרגות בקדושה.

כב:כט ענין קרבן תודה.

כג:א כל המועדים הם ראש השנה פרטי.

כג:כו ענין שם עצרת ותכליתו.

כג:מב-מג חיזוק לכל אזרח בסוכות - ב' תכליות בסוכה.

כד:ב זירוז למשה גבי המנורה.

כד:ד ענין המנורה בתלמוד.

כד:ה הדרך להיות תלמיד.

כד:טז פעולת מקלל כהורג שם.

כד:כג צורת הרגימה באבן בלב הרוגמים.

פרשת בהר

כה:י	יובל גורם קירוב משפחה.
כה:יח	עשיית כללים על פי עומק העיון / שמירת פלפולה של תורה.
כה:כ	מצות שביעית הוא לכל בני ישראל ולא רק אנשי מעלה.
כה:כו	הצורך להצטרף תפילה עם ביטחון.
כה:לו	שני משמעויות של מילת חי.
כה:מז	עונש לישראל שמאבד צורתו.

פרשת בחוקותי

כו:ג	ההבדל בין כשבני ישראל מקיימים מצוה וכשבני נח מקיימים אחד מן שבע מצוות בני נח - קיום העולם.
כו:יג	טבע ישראל מיועד לגלות.
כו:יד	דרך יצר הרע - מתחיל בדברים שאינם חטא ממש.
כו:טו	"להפרכם את בריתי" - ז' עבירות זה אחר זה.
כו:לו	השגחת ה' רודף אחר בני ישראל בגלות.
כו:מג	"יען" - קשה לשוב בלי ידעית תורה.
	"ואת חקתי" - ידיעת ה' בלי תורה אינה כלום.

- כז:ב פלא לעשות מצוה שלא רצון ה' בכך.
 כז:ד טעם תועלת ערכין להצליח את הנערך.

פרשת במדבר

- הקדמה** שינוי הנהגת ה' עם בני ישראל בספר במדבר וענין "חומש פקודים".
- א:א** "במדבר סיני" - טעם הפקידה.
- א:יט** אם בטל טעם המצוה, נעשה חוק.
- א:נג** "ושמרו הלויים" - משמרת הלויים על ידי כח שמירת התורה.
- א:א** כל המלמד בן חברו תורה כאילו ילדו כי נעשה בריה חדשה.
- ג:כח; לט** סיבת מיעוט שבט לוי וחילוקים בזה.
- ג:לח** "שומרים משמרת הקדש" - סיבת השמירה.
- ד:ג** הלויים למעלה מל' שנה הצטרכו להתבונן אם הם מוכשרים לעבודה.
- ד:ד** כיסוי כלים מסמלים תורה שבכתב ותורה שבעל פה.
- ד:ט** פלפולה של תורה צריך סייעתא דשמיא.

פרשת נשא

ד:מא	"על פי" - העושה מצוה ואינו יודע שהוא עושה יוצא ידי חובתו.
ו:ח	"כל" - ב' תכליות לנזירות ואזהרות שלהם.
ו:יא	חטא שנזיר ציער עצמו מן היין כי אינו ראוי לכך.
ו:יג	ענין קרבן לנזיר.
ו:טו, יט	מדוע נזיר מביא קרבן בלא חמץ.
ו:כד	בכל ברכה צריך לשמור שזה לא יהפך לרועץ.
ז:ט	דוד המלך טעה בדרשה / עבודת הלויים להיות מרכבה לשכינה.
ז:יב	נחשון נהג שמחה של מצוה, אבל היה לו יום מר כי מתו נדב ואביהוא בני אחותו - בנין אב לאבל במועד.
ז:יח	נשיאים הקריבו על סדר דגלים כי למדו מיעקב אבינו.

פרשת בהעלותך

ח:ב	"יאירו" - בתורה שבעל פה נכלל ז' חכמות כי אי אפשר לבוא לכמה כללי תורה בלי ידיעת כל חכמות.
-----	--

- ח:ד** כל החכמות ממקור התורה חוצבו ויואילו להבין חכמת התורה.
- ח:ו** הרחב דבר - כמו שהלויים היו נושאי הארון בבית שני היו מובדלים בטהרה.
- ח:יג** תנופה הוא העלה והשגת צורה אחרת; הכנת הלויים לעבודה.
- ח:טו** בלי רצון וחשק לעשות יאבדו כל הכשרונות.
- י:ט** "ונושעתם" - אין הבטחת ישועה אלא באופן שתהיה ישועה מאויב שבלב.
- י:יח** יסוד מחלוקת קרח ור"נ אנשים, עיין טז:א.
- יא:ו** המתלוננים חפשו עלילה אחרת כי בושו לומר שלא רצו לתלות עיניהם בה'.
- יא:כ** הבזיון הכי גדול הוא בחירת תענוג גופני במקום תענוג גילוי שכינה.
- יא:כח** אסור להכין לנבואה לפני רבו.
- יא:כט** אם כל העולם יהיו נביאים יבטל ישוב העולם.
- יב:ג** הרחב דבר - גדר ענוה - אי-הקפדה.

פרשת שלח

- יג:ב** ה' הסכים לבני ישראל שבחרו ללכת בדרך הטבע ולא בהשגחה יתירה.

- יג:טז** תפילת משה היה גם על יצר הרע.
- יג:ל** בני ישראל חששו שיהושע רצה להכניסם לארץ ישראל לטובת עצמו.
- יג:לא** תלונת המרגלים היה גבי דרך הטבע.
- יד:ד** פריקת עול של הרוצים לשוב מצריימה.
- יד:ז** כח הדמיון הכשיל את המרגלים / הרגשת השגחה גורם להכרת הטוב.
- יד:ט-י** הזדמנות השגחה פרטית במלחמה.
- יד:כ-כא** תשובה לתפילת משה ועונש המרגלים.
- יד:לד** ה' הסתיר טעם עונש לדור החדש שלא לשבר לבם בלי תועלת.
- טו:טז** - במקום שסר טעם המצוה המצוה במקומה עומדת.
- טו:ל** - שני מיני אדם שמגדפים ביד רמה.
- טו:לב** סברת המקושש לשם שמים והראה שחייבים במצוות בחוץ לארץ.
- טו:לט-מא** הרחב דבר - טעם ציצית לב' מיני אדם; פולמוס נגד הנוהגים בהארת ה' נגד ההלכה.

פרשת קרח

- טז:א** העונש שהגיע לג' כתות מרמז על כוונתם ונקרא חטא למי שהרוצה להסיג מעלת קדושה שאינו לפי ערכו.

טז:ג	"אנשי שם" - עדת קרח שהשפיע גם על אנשי שם.
טז:ט	לא משום אהבת ה' אלא לכבוד.
טז:יג	חששו שמשה רבינו רצה להשתרר שלא להביאם לארץ ישראל.
טז:טו	משה הקפיד על כבוד עם ישראל ולא חשש לעצמו.
טז:טז	הזמנה לדין והחשש.
טז:יט	"את כל העדה" - העדה הקהילו לראות בקלקלתו של משה.
יז:ג	"החטאים" - הר"ג איש התכוונו לשם שמים.
יז:כג	אות לדרך העונש להבא לערער על כהונה.
יח:ז	"עבודת מתנה" - עבודה מעלה כזה אינו בדרך מוסר לצוות לאחר לעשות כי נראה כמשא.
יח:יט	"ברית מלח" - כהונה צריכה להשתמש בה כראוי, כמו מלח.
יח:כ	כל הנאות חיצוניות מפריעות להנאת הנפש.

פרשת חוקת

יט:א	למה נסמכה פרה אדומה לפרשת קרח? בשביל טענת הצדוקים.
כ:ג	בני ישראל בקשו מיתה כמו הר"ג איש בפ' קרח.

הסתלקות הבאר היה להרגיל בני ישראל לחיים בדרך הטבע.	כ:ה
"ודברתם" - טעם ציווי לקחת המטה וענין מי מריבה בכלל.	כ:ח
טעם ב' הכאות בסלע.	כ:יא
משה רבינו עשה נס שלא היה רצוי.	כ:יב
הרחב דבר - פרנסה שיבוא על ידי כח תפילה ורצון ה' שנתפלל.	כ:יג
טעם שליחת משה מלאכים אל מלך אדום.	כ:יד
מלך אדום מאן משום שנאה כבושה.	כ:כא
"אל גבול" - מיתת אהרן היה אות על חורבן בית ראשון וגלות אדום שהגיע עבר התקרבות לאומות העולם ביותר.	כ:כג
אהרן לא התרעם על ה' כלל.	כ:כז
"כל בית ישראל" - אהרן היה "עיקר" לתכלית הליכת הטבע.	כ:כט
"היא" - בני ישראל אמרו שירה שתי פעמים על שני בארות.	כא:טז
שכר בעלי חסד הוא מים; הנס בבאר.	כא:יח
הרחב דבר - כמה יש ליזהר מאש המחלוקת ועצה לעשות חשבוננו של עולם.	כא:ל

פרשת בלק

- כב:ד** מנהג אומות העולם לבדות דברים בדויים לשנוא בני ישראל בחינם, והקנאה הוא קנאת מעלתה של ישראל.
- כב:יד** עונשו של המתפאר בשקר, שגם האמת לא ניתן להאמין.
- כב:כב** נערי בלעם הרגישו פחד המלאך ועל בלעם ללמוד מהם שדברי האתון לא היו ריקים.
- כב:לג** **הרחב דבר** - דוד המלך לא עבר עבירה, אלא בשביל שהביא עצמו לידי נסיון.
- כג:א** **"שבעה מזבחות"** - סברת בלעם שז' מזבחות כבוד ה' / השגחה יחידה של ה' על כלל ישראל.
- כג:ט** **"כני"** - שבח ישראל במשל הר - הקטנים עם הגדולים.
- "הן עם לבדד"** - בני ישראל ישבו, אם לבדד, ואם רוצים להתערב לא יועיל.
- כג:י** **"תמות"** - ענין ישרות ובקשת בלעם.
- כג:כא** **"כתועפות"** - אהבת ה' עזה בישראל כי העוונות הם מצב תאוה ולא מן הלב.
- כג:כב** פסיעות של צדיקים מדודות - כמו רעם.
- כד:ו-ז** משלים הרבה והסברם.
- כה:ב** עון פעור כולל היסח הדעת מעסק התורה.
- כה:ז** קנאת כבוד ה' הביא פנחס למסור נפשו על ענין כזבי וזמרי.

פרשת פנחס

כה:יב	"לכן אמור" - התרשלות של משה.
	"את בריתי" - שכר פנחס היה שלמות.
כה:יג	"ויכפר" - שכר מסירת נפש של פנחס.
כה:יח	"כי צוררים" - למה צרות הבאות על ידי מדין גרועות ממואב.
כו:ט	"אשר הצו" - כוונות דתן ואבירם במחלוקת קרח.
כו:יא	"ובני קרח" - דרכם של בני קרח הצדיקים.
כו:נג	"לאלה" - הצדיקים שלא באו למנין שני.
כז:טו-יח	"הרוחות"; "איש אשר" - צורך המנהיג שיהיה לו דעת עזה.
כז:יח	"קח לך" - הנאת הרב להגדיל תלמידו.
כז:יח	"וסמכת" - תועלת סמיכה לסייעתא דשמיא.
כז:יט	"וצויתה" - הכרע לפני מי היה יהושע המנוי.
כז:כב	"ויקח" - למי שייך סמיכה.
כח:ב	"את קרבני" - משמרות "לחמי" - חיבור / אין לך מחבר ומקרב את ישראל לאביהם שבשמים כמו מטרת קרבן תמיד.
כח:ד	"את הכבש" - טעם שני תמידים במדבר: משום אור תורה שבכתב ותורה שבעל פה.
כח:ו	"עולת תמיד" - ערבות וחביביות קרבן תמיד כהר סיני.

כח:כו "בשבועותיכם" - סיבת מנין ימים ושבועות: השגת אהבת ה'.

כט:יב הסיבה שקוראים מגילת קהלת בסוכות.

כט:לה "עצרת" - תכלית עליה לרגל.

פרשת מטות

ל:יא "בשבועה" - כח שלום בית לעניני נדרים.

לא:ב "נקם" - תפילת משה מגן על סכנה של מעשה פעור.

לא:ה "ויהיו" - עצת משה להוסיף זכויות להגן בעדן ריתחא (ועיין לא:ד ו-לא:ה).

לא:מ "שומרי משמרת" - לתת חלק לעמלי תורה בעת מלחמה.

לא:נ "לכפר" - הרהור רע גורם צורך לכפרה.

לב:יא "כי לא מלאו אחרי" - החטא שלא רצוי ללכת אחר השגחת ה'.

לב:יג "ויחר" - המשך ענין הנ"ל.

פרשת מסעי

- לג:א-ב "אלה" - תכלית סוגי מסעות שונות.
לג:לח "בחדש החמישי" - מזל של חדש אב.
לד:טו "שני המטות" - ערך לחלק ארץ ישראל שמעבר הירדן.
לה:לד "כי אני" - שכינה עם בני ישראל בגלות.

פרשת דברים

- הקדמה ענין של משנה תורה.
א:ג "ככל אשר" - בערבות מואב הודיע משה רבנו לישראל ענין הגלות שנגזר עליהם ושעל כן מוכרחים לקבל עול תורה ולימוד הכללים ודרך לימוד שהראה ה'. עיין הרחב דבר.
א:ד "אחרי הכתו" - בזמן מלחמה לא היה עת להטריד ישראל בעומק הלכה.
א:ה "הואיל משה" - מטרת ביאור משה על התורה.
א:ו "רב לכם" - פשוטו - ה' חפץ למהר ביאתן לארץ.
א:ז "פנו וסעו" - כיבוש הארץ היה בדרך נס.

- א:ט "לא אוכל" - הנסיון למנהיג כשהציבור אינם מסכימים בהדרכתו.
- (עי' א:י - "ככוכבי" - שהיו הרבה גדולי דעה וקשה לסבול)
- א:יב "טרחכם" - עבודת משה רבינו עבור הצבור בגמילת חסדים ותורה לא היה משא לו כלל.
- א:יג "וידועים לשבטיכם" - נחת רוח בין הבריות סימן למה שבלב אדם.
- א:יד "טוב הדבר" - הנהגת הדור אע"ג שהוא משא מחלקת כבוד להנושא.
- א:טז "חכמים" - סיבה שמשה השמיט נבונים.
- א:כז "בשנאת" - דור המדבר חשבו שה' שנא אותם דווקא ולא הדור של הסף.
- א:לא "אשר נשאך" - עוד בענין הנ"ל.
- א:לג עוד בענין הנ"ל.
- א:לט ב' כתות בדור המדבר: (א) הם שחשבו שהקב"ה שנא אותם (ב) מנאצי הקב"ה ולא רצו להשתעבד לו.
- א:מד אין להמרות ברצון ה' ימין או שמאל.
- א:מה "ולא שמע" - ב' מיני תפילות.
- א:מו לא להתייאש מן התפילה.
- ב:כג "כפתורים" - השגחת ה' על אומה קטנה.

- ג:יב "את הארץ" - מוסר ותוחכה ממעשה בני גד ובני ראובן.
 ג:טז "ולראובני" - המשך ענין הנ"ל / מוסר לדור במקום תורה.

פרשת ואתחנן

- ג:כג "ואתחנן" - בקשת משה רבינו להיכנס לארץ ישראל היה להרביץ תורה; ג:כה - "הארץ הטובה".
 ג:כד "את גדלך" - ב' שמות ה' לב' הנהגות ה' בכניסה לארץ.
 ג:כו "למענכם" - משה רבינו הגין מכח הטומאה.
 ד:א "כל הרגש רוחני מוסיף חיות".
 ד:ב "לא תוסיפו" - אזהרה למבקשים אמצעים אחרים להשגת דביקות בה'.
 ד:ג "עיניכם" - מכשול גדול של עבירה לשמה למי שאינו משוקע בתורה.
 ד:ז "כי מוי" - קרבת כלל ישראל לה' על ידי תלמוד.
 ד:ט "פן תשכח" - לא לשכוח היראה של מתן תורה כשלומד בפלפול; ראה ד:י.
 ד:יא "ותקרבון ותעמדון" - ריצה להתקרב לה' למרות הפחד.
 ד:כא "וה' התאנף" - למה הגיעו לעבודה זרה בבית ראשון.

- ד:כה "ונושנתם" - הרגל מבטל הכרה של מעשה ה'.
- ד:כט "ובקשתם שם" - מדרגת הרצון לשוב לה'.
- ד:לב-לד השרשת רעיונית בלב ישראל על ידי יציאת מצרים ומתן תורה.
- ד:לו "ועל הארץ" - א"צ חקירה פילוסופית אחר נבואה.
- ד:לט "וידעת" - א"צ חקירה בכל יום.
- ד:מא "אז" - משה השתדל לחדש הלכה טרם הגיע מעשה לידו. עיין הרחב דבר בענין זכות מלחמתה של תורה וטעות של לימוד רק למעשה.
- ד:מד "יציאת התורה" - זכה לחדש לשמה, זכה לסם החיים והמטה דין לפי רצונו נעשה לו סם המות.
- ה:ד "פנים בפנים" - השגת כח הכרה תלוי במקבל.
- ה:י "לאהבי ולשומרי" - שמירת מצות ה' במסירת נפש.
- ה:טז "למען יאריכון ימיך" - שכר מצות כיבוד הורים.
- ה:כא "הן הראנו" - כבודו וגדלו ושמיעת קולו בהר סיני אינם סתירה.
- ו:א "וזאת המצוה" - יחוד מצוה א' מביא טובה הרבה. ועיין ו:ב-ג.
- ו:ד ה' שמתנהג בהנהגה טבעית מתנהג בנסים.
- ו:ה "ואהבת" - ב' אופני אהבת ה' לב' מיני אדם.
- ו:יח "ועשית" - עשיית גמילת חסדים כמו תקנות יהושע.

- ו:ב "כי ישאלך" - הסבר תוכן שאילת בן החכם / ריבוי תורה ומצות.
- ו:כד "ליראה" - ג' מדרגות בעסק התורה.
- ז:ו "כי עם קדש" - סיבת מצות עקירת עבודה זרה מארץ ישראל ולא נצטוו אומות העולם על זה.

פרשת עקב

- ח:א "כל המצוה" - הצורך בלימוד אע"פ שאינו נוגע למעשה.
- ח:ב סיבת הארבעים שנה במדבר.
- ח:ג המשך ענין הנ"ל - הכנה לגלות.
- ח:ה יסורים במדבר היו הקדמת רפואה למכה ולא נקמה.
- ח:ז "כי" - עלינו להרבות תפילה וברכות בגלות.
- ח:יא "לבלתי" - המאמין בהשגחה אפשר לו לשמור כל המצוה.
- ח:כ "כן" - סיבת חורבן הארץ.
- ט:ד "אל תאמר" - בני ישראל טעו וחשבו שלא יכשלו בעבודה זרה ושהקב"ה לא יחריב את הארץ.
- ט:ו "וידעת" - טבע עם ישראל.
- ט:כז "ואל חטאתו" - ב' חטאים במעשה העגל.

- י:א - "בעת" - לוחות שניות היא הכנה לעמלה של תורה.
- י:ה - "ואפן" - איך משה רבינו ירד מן ההר בדרך נתינת כבוד לתורה.
- י:ו - "ובני ישראל" - משמעות "מסורה": משה בחקירה ופלפול ואהרון בסברא והוראה; ענין שני סנהדראות.
- י:ח - "בעת ההיא" - צווי לשבט לוי על עמלה של תורה.
- י:י - "וישמע" - זכות קבלת עול התורה לקבלת התפילה.
- י:יב - "ועתה ישראל" - ה' מבקש מכל איש לפי מדרגתו.
- י:יז - ענין השאת פנים והצורך ללכת בחסידות כפי התורה והמצוה.
- י:כ - "את ה'" - אין לך דבר יקר בעולם כהזכרת שמו בעולם ועל ידי התנאים הנצרכים.
- י:א:א - "ואהבת" - אהבה ביחוד המעשה לעבוד באהבה ולא שכר ועונש.
- י:א:ח - "וישמרתם" - אהבת ה' במעשה נכלל שמירת דקדוקי מצות.
- י:א:יג - "והיה" - פרנסת ישראל על ידי ב' אופנים.
- י:א:כא - "כמי שמים" - אפשר להקב"ה להרחיב ישוב ארץ ישראל כימי השמים.

פרשת ראה

יא:כו	ב' משמעויות ברכה וקללה.
יא:כז	סיוע מן ה' לקיים מצוות.
יב:יב	"ושמרתם" - צורת השמחה - לפני ה'.
יג:א	"את כל" - הצורך להשתדלות ברוחניות בארץ ישראל / אי אפשר לשמור שום מעשה על פי תורה שבכתב אם לא על פי דברים שבעל פה.
יג:יז	"והיתה" - סיבת חרם של עיר הנדחת - כח הטומאה.
יג:יח	"ונתן לך רחמים" - הבטחת רחמים מאת ה' אחר מעשה אכזר בעיר הנדחת.
יג:יט	"כי תשמע" - עסק בתורה לשמה היא סם לתקן אכזריות.
יד:ב	"כי עם" - סיבה לא להתגודד ולא לשים קרחה.
יד:כג	"למען תלמד" - תכלית מצות מעשר עני הוא להגדיל תורה.
יד:כז	"והלוי" - מצוה להתענג בני לוי.
טו:ה	"לעשות" - שמירה יתירה לעוסקים בתורה וקשר בין ארץ ישראל ותורה.
טו:ז	"לא תאמץ" - סיבה שרחמנים אינם רחמנים על אדם כושל בממונם.
טז:א	"שמור" - חודש האביב מרמז לענין הגלות וצמיחת הגאולה.

טז:ג	הרבה דברים בענין פסח, קרבן פסח אחר חורבן, ורמז לסבול עול הגלות.
טז:ח	"עצרת" - ענין עצרת לפני ה'.
טז:טו	"כי יברכך" - טעם מצות שמחה לחוג ולשמוח / שמחה בלי חיצוני.
טז:יז	לפי אופן מתחת ידו כך יהיה שכר ברכה ממנו יתברך.

פרשת שופטים

טז:כ	"למען תחיה" - החיות לרודפי צדק.
טז:כב	"אשר שנא" - איך הפך המצבה להיות שנאוי לה'.
יז:יב	ב' אופני הוראה.
יז:יד	"ואמרת" - מינוי מלך תלוי במקום זמן.
יח:א	למה אין לשבט לוי נחלה בארץ ישראל / תענוגי העולם מפריעים אהבת ה'.
יח:ט	"כי אתה" - ענין כישוף בארץ ישראל.
יח:יג	"תמים" - שתי משמעויות בתמימות; יח:יד.
כ:ח	איסור מסית לב אחרים למרות שאין איסור להסתכן במלחמת רשות.

כ:יט "כי אדם" - משל: דמיון אדם לעץ פרי כי יש תועלת לטובה ולא כדאי להשחיתו.

כא:ה החיוב של תלמידי חכמים לשמור שלום בעיר.

פרשת כי תצא

כא:יח "איננו" - בן סורר ומורה אינו שומע מוסר אביו ותורת אמו.

כב:ד טעם מצות פריקה וטעינה.

כב:ה סיבת איסור כלי גבר וכלי אשה.

כב:ז קשר בין אריכות ימים מכבוד אב ואם ושילוח הקן: שכר מצוה בעולם הזה ובעולם הבא (עיין הרחב דבר).

כד:ט בחטאים בין אדם לחברו אדם מועד לעולם.

כד:יח רחמנות גורמת זכרון יציאת מצרים.

כה:ט הסוד בעניני נפש של חליצה / הפשטת טבע העולם.

כה:יז קשר בין עמלק ומשקלות: חיסרון אמונה.

פרשת כי תבוא

כו:ג	"אל הכהן" - הקשר בין כהנים וביכורים / ביכורים דומים לקרבן.
כו:ה	"ארמי" - חסדי ה' בגלות מצרים.
כו:ו	"וירעו" - איך מצרים הרעו אותנו - עשו עצמנו לרעים.
כו:ט	הרחבת הנפש גדולה מחרחבת הגוף.
כו:טו	הפכת רעה לטובה בנ"ד - אין לו לאדם להיות בטוח במעשיו שתהא תפילתו ראוי להשמע.
כו:טז	אזהרה על שקידת התורה.
כו:יז	חיבור עם ה' על ידי שקידת התורה.
כו:ח	ברית של אור גוים.
כו:ח	הבדל בין ישראל לאומות העולם בז' מצות בני נח.
כו:ט	משמעות המושג של "עם".
כו:כז	"אשר לא יקים" - הקמת התורה על ידי עמל התלמוד.
כח:ב	"והשיגור" - השגת ברכות בשעה שעוסק בשקידה ובורח מהבלי העולם.
כח:ט	"כי תשמור" - הלכת בדרכיו בענינים בין אדם לחברו וההשלכות לדביקות.

כט:א, ג, ד תנחומים לבני ישראל בגלות.

כט:ו אין אדם יודע מה טוב ומה רע עד אחרית הדבר.

פרשת נצבים

כט:ט כל אחד נדון על מדרגתו.

כט:יא אומות העולם נידונים בכלל משאין כן ישראל נדונים כל אחד בפני עצמו.

כט:יב שני מיני חיל ה': (א) הם שאוחזים חרבן של תורה תמיד (ב) הם שאוחזים לפעמים.

כט:יג פיוס גדול שעונשים מאת השי"ת הם באים כדי להחזירנו למוטב.

כט:יז "פן יש בכם" - הרוצה להיות חפשי מן כל עבודת ה' גרוע מעובד עבודה זרה.

כט:כח "והנגלות" - ב' ידיעות מיוחדות במשך הגלות.

ל:ו "לאהבה" - חיות הנפש על ידי אהבת ה'.

ל:ז "כי תשמע" - שמירה בכל מקום על ידי עסק בתורה.

ל:י-יא קירבת תשובה מאהבה.

ל:יב	למרות שתורה למעלה משכל האנושי צריך לחפש טעמי תורה.
ל:יד	"בפיך" - תשוקה להשיג אהבת ה'.
ל:טו	"את החיים" - משמעות חיים דביקות ועליזות המעשה.
ל:יט	"ובחרת" - עצם ה"בחירה" בחיים ומשל לב' שבילים.

פרשת וילך

לא:א	"וילך" - משה היה צריך ללכת לכל שבט ושבט כי כוחו נתמעט סמוך למיתה.
לא:ג	"הוא עובר" - הבדל בין ארבע מיני השגחות לצדיקים ורשעים.
לא:יד	"הן" - פני משה ופני יהושע - תורה שבכתב ותורה שבעל פה.
לא:טז	"וקם" - ב' אופנים שבהם בני ישראל עבדו עבודה זרה.
לא:כב	"ויכתוב" - זריזות של משה רבינו.
לא:כז	"ואת ערפך" - חטא הבא מחמת טבע והרגל.
	"הן בעודני" - בני ישראל לא רצו לעלות למעלה.
לא:כח	"ואעידה" - אזהרה לשמים וארץ לא להשפיע טובה עם בני ישראל אם הם לא יתנהגו כהוגן.

פרשת האזינו

לב:ב	"יערוף" - השפעת התורה ומצוה על העולם.
לב:ג	"הבו" - השגחת השי"ת על השמים וארץ ועולם הטבע ברצון גדול.
לב:ג	"כשעירים" - מלחמתה של תורה בעמלה שלימה נראה כמתקלקל ומתשת כחו של אדם.
לב:ה	הרחב דבר - ענין עסק במקרא יותר מדי. רמו לב' חורבנות וגאולות.
לב:ט	"יעקב חבל" - החבל משל לבני ישראל.
לב:י	"ימצאהו" - ד' דברים שהשי"ת עשה במדבר למלא ד' חסרונות.
לב:יא	דרך הקב"ה להעמיד בני ישראל על צורתם ודמיון לנשר.
לב:יג	שבח ארץ ישראל שצריך לעסוק בה.
לב:טו	"עבית" - דרך ירידה להיות עד בלי הרגש דק וכפוי טוב.
לב:לא	בכל היסטוריה של בני ישראל ה' שמר כח פנימי של ישראל.
לב:לב	"כי" - משל ליין שגרם להנהגה בלי דעת, כך ההצלחה של האומות.
לב:לט	"כי אני" - ה' לא הסיח דעתו מישראל.
לב:מז	"בדבר הזה" - ארץ ישראל ולימוד תורה שומרים מעבודה זרה.

פרשת וזאת הברכה

- לג:א "לפני מותו" - נשמת צדיק בעת הסתלקותו מתעלה בכח.
- לג:ב "ה' מסיני" - בני ישראל השיגו מעלות גבוהות בעבודה וגמילת חסדים למעלה מאומות העולם.
"אש דת" - דרך התלמוד שנקרא אש דת.
- לג:ג "אף" - הבדל בין חיבת הקב"ה לבני ישראל לחיבתו לשאר אומות.
- לג:ד ירושת התורה וזכות עמלה.
- לג:ה ממדת מלכות למדת תפארת.
- לג:ח ב' מיני חסידות (לא כהבנת מסילת ישרים).
- לג:יז "הדר לו" - הבדל בין משפיע טוב בטבע ומי שאינו כן.
משמעות גור אריה.
- לג:כב נפתלי זכה לשני אופני עשירות.
- לג:כז "מענה" - רצון ה' לשנון כארץ - ועיין הרחב דבר.
- לג:כח ב' מדות הנכללים בענין עין יעקב.
- לד:ח פרטים באבלות על משה רבינו - ונעילת בתי מדרש.
- לד:יב "לעיני כל ישראל" - משה גרם גילוי שכינה - וזה תכלית הבריאה.

מראה מקומות לענינים במחשבתו של הנצי"ב בתוך ספרו העמק דבר

1. אדם: בראשית ב:ד,ז,כ; ויקרא א:ב; במדבר כד:ו; דברים ד:א
2. אהבת ה': בראשית ב:ט; שמות כ:ו; שמות לב:כו; במדבר כח:כו; דברים ד:א; דברים ו:ה; דברים יא:א; דברים יא:ח; דברים כו:יז ובהרחב דבר; דברים ל:ו; דברים ל:י-יא; דברים ל:יד
3. אהבת ישראל: שמות לב:ה
4. אופני בני אדם: בראשית ב:י; במדבר כד:ו; דברים י:יב; דברים כט:ט
5. אחדות: בראשית יא:א, ג, ד
6. אנושיות: בראשית יח:כו; שמות ד:א
7. אנטישמיות: שמות ב:כה; שמות ג:ג-ד; במדבר כב:ד; במדבר כג:ט; דברים כו:ו
8. אפיקורסות: ויקרא יג:מא, מד
9. ארץ ישראל: שמות כ:יב; ויקרא כו:לו; ויקרא יח:כח; במדבר יד:ד, ו, ז; דברים יא:כא; דברים יג:א; דברים טו:ה; דברים יח:ט; דברים לב:יג; דברים לב:מז
10. ביטחון: בראשית יב:י; בראשית לא:א; ויקרא יט:כט; ויקרא כה:כ
11. בין אדם לחברו: הקדמה לספר בראשית; בראשית ו:ט; בראשית ט:ה; בראשית כ:ז; שמות יט:ו; ויקרא כא:ו; דברים כד:ט; דברים כח:ט.

12. גאולה: שמות ד:ט; ויקרא כו:יג; דברים טז:א; דברים לב:מ.
13. גלות: בראשית כ ו:יח; בראשית כ ו:כט; בראשית טו:יא; בראשית כח:יג; בראשית כח:יד; בראשית לב:כט,לג; בראשית מב:ה; בראשית מט:כד; שמות יט:יט הרחב דבר; ויקרא כו:יג; ויקרא כו:לו,מו; במדבר יד:ד; במדבר יד:כ-כא; במדבר טו:לב; במדבר כ:כג; במדבר לה:לד; דברים א:ג; דברים ח:ב, ג, ה, ז; דברים טז:א; דברים כט:א, ג, ד; דברים לב:לא.
14. גמילת חסדים: בראשית כז:א בהרחב דבר; בראשית כז:כז בהרחב דבר; שמות יט:ו; שמות ל:א; דברים א:יב; דברים ו:יח; דברים לג:ב.
15. דבקות: בראשית א:כו; בראשית ב:ז; בראשית ג:ד; בראשית יז:כב; בראשית יח:ב; ויקרא ט:א; במדבר ו:יא; במדבר י:יח; במדבר טו:לט, מא; במדבר טז:א, דברים י:טז; דברים כח:ט.
16. הודאה: ויקרא ז:כג הרחב דבר; ויקרא כב:כט.
17. השגחה: בראשית ח:יג; בראשית יא:ה; בראשית יד:ז; בראשית יד:כג; בראשית כו:ב; בראשית כד:כו; בראשית כח:יג-יד; בראשית ל:מ; בראשית לא:כא; בראשית מח:טו; שמות א:א הרחב דבר; שמות ג:ג-ד; שמות ו:ג; שמות ח:יח; שמות יד:טו; שמות יז:טז; שמות לג:ו; שמות לד:ט; ויקרא ב:יג; ויקרא כו:לו; ויקרא כו:מד; במדבר הקדמה; במדבר ד:ד; במדבר ו:כה; במדבר יא:ו; במדבר יג:ב; במדבר יד:ט-יא; במדבר יד:כד; במדבר כ:ה; במדבר כג:א; במדבר כג:ח; במדבר לב:יא; דברים א:כז; דברים ב:כג; דברים ג:כד; דברים ח:יא; דברים יא:יג; דברים טז:ג; דברים יח:ט; דברים לא:ג; דברים לב:ג-ו (הרחב דבר פסוק ד); דברים לג:ה; דברים לג:כט.
18. השתדלות: בראשית ט:ב; בראשית יב:י; שמות יג:ג; ויקרא ב:יא; דברים יג:א.

19. **חוקים:** ויקרא יח:ה; ויקרא יט:לז; ויקרא כ:כב; ויקרא כה:יח; ויקרא כו:טו; ויקרא כו:מו
20. **חיים:** בראשית ב:ז; בראשית ג:כ; בראשית ה:ה; בראשית כג:א; בראשית כה:ז; בבראשית כז:מ; בראשית מב:ב; בראשית מה:כז; בראשית מז:ח; ויקרא כה:לו; דברים ד:א; דברים טז:כ; דברים ל:ו; דברים ל:טו; דברים ל:יט
21. **חכמות חיצוניות:** בראשית מה:טז הרחב דבר; בראשית מט:כב; שמות כז:כ; שמות לו:יט; שמות לט:לז בהרחב דבר; במדבר ח:ב,ד
22. **חסד:** בראשית לז:יג הרחב דבר; בראשית מט:כד; שמות יט:ו; שמות כ:ו; שמות ל:א; שמות לז:ז; דברים לג:ב
23. **טבע:** בראשית ו:ט; בראשית ו:יב; בראשית ט:כו הרחב דבר; שמות א:א הרחב דבר; שמות יד:טו-טז; שמות טז:ג; שמות יז:ז; שמות יז:ט-יב; שמות יט:ו; במדבר הקדמה; במדבר יג:ב; במדבר יד:ד; במדבר כ:ה; דברים ה:ד; דברים כה:ט; דברים לג:ה; דברים לג:יב
24. **טעמי מצוות:** בראשית נ:יב; שמות יב:כז; שמות יח:טז; שמות כ:יב; שמות כא:כו; ויקרא יח:ד; ויקרא יט:יט; ויקרא יט:לז; ויקרא כו:ג; ויקרא כו:מג; במדבר א:יט; במדבר טו:טז; דברים ד:א; דברים ה:טו; דברים ל:יב
25. **יצר הרע:** בראשית ג:א; בראשית ג:ד; בראשית ד:ז; בראשית כו:ו; בראשית כב:כה; בראשית כג:א; בראשית כד:א הרחב דבר; בראשית מב:ב; בראשית מג:כז; בראשית מה:כז; בראשית מז:כח; שמות א:טז; ויקרא ט:א; ויקרא ט:ו; ויקרא כו:יד; במדבר ו:ח; במדבר י:ט; במדבר יג:ל; במדבר כב:לב; במדבר כב:לג בהרחב דבר; במדבר כג:כא; דברים ל:טו
26. **יראה:** ויקרא יט:לב; דברים ד:ט; דברים י:יב; דברים יז:יט

27. **ישראל**: הקדמה לספר שמות; שמות ז:ד; שמות יא:א, ובהרחב דבר; שמות שמות יג:ב; שמות יג:יז; שמות יח א; שמות לג:ד; ויקרא כה:מו; ויקרא כו:ג; במדבר טז:טו (קופרמן); במדבר כג:י; במדבר כג:כא; דברים ז:ח; דברים כט:יב; דברים לב:ט; דברים לב:לא

28. **כבוד ה'**: שמות לג:יח.

29. **כבוד המת**: בראשית לה:ח; ויקרא י:ו

30. **כבוד התורה**: בראשית כב:יז הרחב דבר; בראשית מח:כ; בראשית נ:כג; דברים כט:ט

31. **כוונה לשם שמנים**: בראשית ט:כג; בראשית ט:כו; בראשית כז:א בהרחב דבר; בראשית כז:ט בהרחב דבר; שמות יט:ו; ויקרא ט:ו; ויקרא י:א; במדבר ו:יא; במדבר טו:לב; במדבר טו:לט, מא בהרחב דבר; במדבר טז:א; במדבר יז:ג; במדבר כה:יב; במדבר לא:ג; דברים ד:ב; דברים ד:ג; דברים י:כ.

32. **כח ההכנה**: שמות ג:יד; שמות יב:כח; שמות יט:ב; שמות יט:יא; שמות כח:ג; שמות ל:כה; ויקרא כד:ה; דברים ה:ד; דברים ו:ה; דברים לג:יב הרחב דבר.

33. **כח התורה**: שמות ו:יד; שמות כה:לא; שמות לא:יח; ויקרא טז:א; במדבר א:ג; במדבר א:נג; במדבר ג:א; במדבר כג:כח; במדבר כה:ב; במדבר כו:מג; דברים א:ג; דברים ד:מד; דברים לג:ד

34. **לשמה**: דברים ד:ט; דברים ד:מא; דברים ד:מד; דברים יג:יט

35. **מידות האבות**: בראשית יב:יז; בראשית טו:א - הרחב דבר; בראשית כז:א הרחב דבר; בראשית כח: יג; בראשית כח:יט הרחב דבר; בראשית לב:כו; בראשית לג:ז; בראשית לג:טו; בראשית לז:א; בראשית מז:א; בראשית מז:ד; בראשית

- מט: כד-כה; שמות ג:ו; שמות ג:טו; שמות יב:כב; דברים לב:ט; דברים לב:יב; דברים לג:כח
36. מידת הסתפקות: בראשית ד:ז; שמות טו:כו
37. מדת החסידות: שמות לב:כט; דברים לג:ח-ט
38. מדרגות בעבודה: בראשית ב:י; בראשית ב:כה הרחב דבר; בראשית לב:כו; בראשית מ:כג; במדבר ג:כח; במדבר ו:יא; במדבר יא:כט; במדבר טז:א; דברים י:יב; דברים כט:ט
39. מותרות: בראשית ד:ב; בראשית ד:ד
40. מחלוקת: בראשית יג:ז; במדבר טז:א; במדבר טז:ג; במדבר יז:ה (קופרמן); במדבר כא:כח, ל בהרחב דבר
41. מידות: ויקרא ב:א; ויקרא ו:יג; ויקרא יד:לד; ויקרא כא:ו
24. מלכותא דרקייע כמלכותא דארעא: שמות טו:כו; שמות יט:ח; ויקרא כג:כד הרחב דבר; ויקרא כג:מג הרחב דבר; דברים יא:יג; דברים כט:א, ג, ד
43. מסירת נפש: שמות ה:א; שמות לב:ה; שמות לב:כט; ויקרא כו:מג; במדבר כה:יג
44. מעשה אבות סימן לבנים: בראשית יח:טו; בראשית כו:ד; בראשית כו:יג; בראשית כו:טז; בראשית כו:יח; בראשית כו:כד; בראשית כו:כט; בראשית ל:מ; בראשית לב:א; בראשית לב:כו; בראשית לג:ד; בראשית לג:ד,ז; בראשית מב:ה; בראשית מג:ו; בראשית מז:כח הרחב דבר; בראשית מח:ז
45. מצוה א': במדבר כד:ו; דברים ה:י; דברים ו:א; ריש נצבים
46. מקום מיוחד לתפילה: בראשית יג:יד; בראשית כד:סב; שמות ט:כט; שמות כ:כא

47. **נסיון**: בראשית כב:א; בראשית כב:יב; שמות ה:כ; שמות כ:יז; דברים ח:טז
48. **נסים**: שמות ג:טו; שמות טו:יא בהרחב דבר; שמות לב:א; דברים א:ז; דברים לא:יט.
49. **עבודת ה'**: במדבר ח:טו; במדבר יח:ז; במדבר יח:כ; במדבר כד:ו; דברים כט:יז
50. **עבירה לשמה**: בראשית כז:ט - בהרחב דבר; במדבר כא:ל; הרחב דבר; במדבר טו:מא; דברים ד:ג
51. **עם לבדד ישכן**: בראשית לג:ז; בראשית לג:טו; בראשית לז:א; בראשית מז:ד; שמות א:ז; שמות ב:כה; שמות יג:יז; במדבר כ:כג; במדבר כב:ב; במדבר כג:ט; דברים כו:ה; דברים לג:כח
52. **עמלות**: בראשית לט:ו; בראשית מט:טו הרחב דבר; שמות לח:כא; ויקרא טז:טז הרחב דבר; במדבר טו:כג; דברים י:א; דברים כז:כו; דברים לב:ב,ג; דברים לג:ד והרחב דבר
53. **עמלק**: שמות יז:ח-ט; שמות יז: יב-יד; שמות יז:טז; במדבר כג:ב; דברים כה:יז, יט
54. **פחד מהשגחה**: במדבר יא:ו; במדבר יג:ב; במדבר יד:ד
55. **פרנסה**: בראשית ב:ה; בראשית ב:ט; בראשית יב:יז; בראשית כא:ג הרחב דבר; בראשית כו:ה; שמות טו:כה-כו; שמות יט:ד; שמות כה:לא; שמות לב:ד-ה; שמות לט:ז; ויקרא יט:כט; במדבר כ:יג הרחב דבר; דברים יא:יג; דברים כה:יז
56. **קבלת מעלה כנדר**: בראשית לב:כו הרחב דבר; בראשית מ:כג הרחב דבר.
57. **קדושה**: שמות יא:ד; שמות יט:ו; ויקרא יא:מד; ויקרא כ:ז; ויקרא כ:כו; ויקרא כא:ו; במדבר ו:טו, יט

58. קרבנות: הקדמה לספר ויקרא; במדבר כח:ב
59. רחמים: בראשית ח:ט; בראשית יח:כז; דברים טו:ז; דברים כד:יח
60. שינוי השגחה במדבר: במדבר הקדמה; במדבר א:א; במדבר ב:כ; במדבר י:לה; במדבר יא:א; במדבר יג:ב; במדבר כ:ה-ח; במדבר לב:יא.
61. שכל ודעת אנושי: בראשית ט:כו; בראשית לד:כה; ויקרא יג:מא, מד
62. שלום: במדבר כה:יב
63. שמחה: דברים יב:יב; דברים טז:טו; דברים טז:כ
64. שני סנהדראות: במדבר טו:לג; דברים יו:ז
65. שקידה בתורה: שמות טז:לב; דברים כו:טז-יז; דברים כח:ב
66. תאוה: בראשית יב:ב; במדבר ו:ח
67. תורה: שמות טז:לב; שמות טז:לד; שמות כו:לה; שמות כז:כ; ויקרא י:יא; ויקרא כ-ח:ט; במדבר א:נג; במדבר ג:א; במדבר כה:ב; במדבר כח:ב; דברים ד:ז; דברים כז:כו; דברים כט:יב
68. תורה חרב של ישראל: בראשית יב:יז; בראשית יד:יד; בראשית כו:ה; בראשית מח:טז הרחב דבר; שמות יג:טז הרחב דבר; שמות יט:יט; דברים לג:יא
69. תורה ועבודה: שמות יב:כב; שמות יב:כד; שמות כח:טו-
70. תורה שבעל פה: הקדמת קדמת העמק; שמות יח:כג; שמות ל:א; שמות לא:יח; שמות לד:א; שמות לד:לה; ויקרא א:ב; במדבר ד:ד; במדבר כח:ב; דברים א:ג; דברים ג:כג; דברים לג:ב
71. תחבולות אדם: שמות יג:ג; ויקרא ב:יא; דברים טז:ח

72. תכלית הבריאה: בראשית א:כו; בראשית ב:ג-ד; בראשית ב:ט; בראשית ד:כו; בראשית ו:ו; בראשית יד:יט; בראשית יד:כג; בראשית יז:א; הרחב דבר בראשית יז:ד; בראשית כב:יז; בראשית כח:ג; בראשית כח:כ; בראשית מט:כה; הקדמה לספר שמות; שמות ד:כב; שמות לא:יז; דברים כט:א,ג,ד; דברים לב:לט-מ; דברים לד:יב

73. תכלית חיי אדם: בראשית א:א; בראשית ב:י; שמות ו:ב; שמות יח:א

74. תענוג רוחני: בראשית ב:י; ויקרא יח:ה; במדבר ו:יא; במדבר יא:כ

75. תפילה: בראשית יח:כג הרחב דבר; בראשית כד:סב; שמות ב:כג; שמות יד:טו; שמות לב:יא; במדבר כ:ח; במדבר כ:יג בהרח"ד; דברים א:מה-מו; דברים ח:ז

76. תפילה קבועה: בראשית ב:ה; בראשית יח:כג הרחב דבר; בראשית מח:כב הרחב דבר

78. תשובה: דברים ד:כט

